

Van dorpskist tot archief

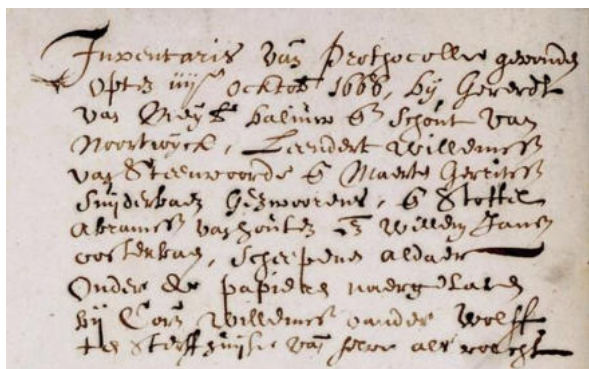
door Frans Angevaare

Het is al eerder gezegd en geschreven, de genealogen die onderzoek doen in Rijnland zijn bevoorrecht want ze kunnen beschikken over een groot aantal bronnen van allerlei soorten en tijden. Van de regio in het algemeen noem ik als voorbeeld alleen al de Rijnlandse Morgenboeken, de Hoofdgeldkohieren en de pachtregisters van de abdij van Leeuwenhorst. Mooie, ver teruggaande en nuttige bronnen..

Als onderzoeker specifiek gericht op Noordwijk heb ik evenmin reden tot klagen. Wat bijvoorbeeld te denken van de Dorpsrekeningen, die vanaf maar liefst 1494/95 bewaard zijn gebleven. En voor wat betreft de wat bekendere archiefstukken gaan we met ORA terug tot 1574, en met DTB en ONA tot 1620.

Toch, genealogen zijn rupsjes-nooitgenoeg en als je dat laatste trio archiefstukken ziet en doorbladert, dan denk je onwillekeurig: waarom is er toch zo'n hinderlijk hi-aat in het rechtelijk archief van 1586 tot 1603? En waarom zijn er van de kerk van Noordwijk aan Zee (die in 1646 werd gesticht) pas doopboeken vanaf 1675 en trouwboeken vanaf 1693? En de notarissen Nicolaes van Delvendiep en Dirck van Sonneveld, die beiden in de 17e eeuw tientallen jaren hebben gepractiseerd, die kom je alleen maar als prikkelende verwijzing tegen in andere stukken. Hoe bevoorrecht we ook zijn, zo beschouwd is er ook best veel verloren gegaan.

Deze hele overpeinzing ontsproot uit de vondst van een archiefstuk bestaande uit één blad papier dat in het Noordwijkse rechterlijk archief bij ELO een eigen inventarisnummer heeft gekregen: 288.

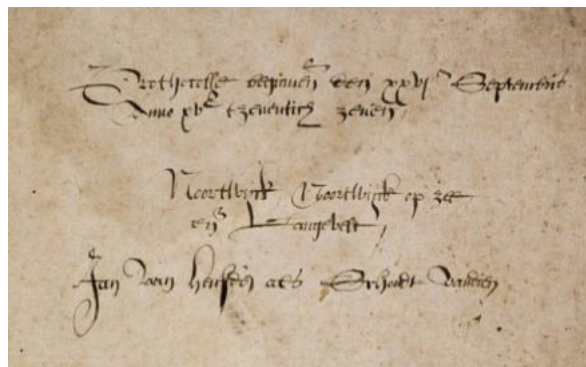
Inventaris van(de) protocollen gevonden opten iijj ocktober 1666, bij Geraerd van Mijburch) baljuw en(de) schout van Noortwijk, Leendert Willemsz van Steenvoorde & Maerten Gerritsz Suijderbaen, gewoorens, en(de) Stoffel Abramsz van Houten en(de) Willem Jansz Oosterbaen, scheepenen aldaer onder de papieren naergelaten bij Corn(elis) Willemsz van der Wolff ten sterffhuijse van(de) selve als volcht (...)

Aanhef ORA Noordwijk inv.nr. 288 met transcriptie

In in eerste opwelling dacht ik een verwijzing te hebben gevonden naar de ontbrekende protocollen van 1586-1603, maar dat was natuurlijk te mooi om waar te zijn. Nadere bestudering leert dat het stuk verder gaat met een opsomming van vier registers, de eerste drie gemaakt onder schout Jan van Heusden van Noordwijk,

en het laatste onder Dirck Wolphertsz, schout van de heerlijkheid Offem.

De beschrijving van de eerste drie stukken komt precies overeen met de registers van ORA Noordwijk die bij ELO de inventarisnummers 163, 164 en 165 hebben.

Opschrift ORA Noordwijk inv.nr. 164

Dat zijn dus de registers van transporten van onroerend goed, schuldbrieven, hypotheeken etc, samen van de jaren 1574-1586. De vierde is dat in beginsel ook maar dan van Offem en loopt van 1607-1633. Deze heeft bij ELO het inventarisnummer 338. Alleen zit daar een (welkom) addertje onder het gras, want het tweede deel ervan bevat akten van Dirck Wolphertsz als notaris, van de jaren 1622-1628. Deze zijn dus niet terug te vinden in toegang 0907A bij ELO.

We zijn niet alleen rupsjes-nooitgenoeg maar ook nieuwsgierige aagjes: wat deden die Noordwijkse protocollen bij (de geboren Voorhouter) Cornelis Willemsz van der Wolff? Cornelis komen we voor het eerst in Noordwijk tegen in 1664, toen hij trouwde met Trijntgen Ottendr van der Linden. Dat huwelijk heeft dus maar kort geduurd. Met zijn ouders Willem Dircksz van der Wolff en Marijtgén Cornelisdr staat hij in 1623 in het Hoofdgeld van Voorhout, maar verdere vermeldingen van hem uit Voorhout ken ik niet. Van zijn vader wel, die was notaris, en is secretaris van Voorhout, Noordwijkerhout en Offem geweest.

En dan is de stap naar secretaris en notaris Dirck Wolphertsz niet meer zo moeilijk. Het zal er dus op neerkomen dat na de dood van Dirck Wolphertsz de protocollen in de boedel gebleven zijn en door zijn zoon Willem zijn beheerd, en na diens overlijden bij zijn zoon Cornelis zijn gekomen.

Een plausibele verklaring, nietwaar? Wel, toch niet helemaal en daarvoor gaan we nog zo'n 80 jaar terug, naar 13 mei 1587 toen de Leidse notaris Willem van Oudevliet naar Noordwijk was gereisd om daar een interessante akte op te stellen. Thuis bij de heer van Savelthem

waren verschenen Dirck Wolphertsz, eertijts secretaris van Noordwijk, en de gezworenen Jan Cornelisz en Crijn Sijvertsz. Dirck overhandigde hierbij officieel zekere prothocolle aan de gezworenen met de bedoeling dat die in de dorpskist bewaard zouden worden. Het dingboek beloofde hij te overhandigen aan de nieuw aangestelde secretaris. Hij verwachtte nog wel een tegemoetkoming, maar dat namen de gezworenen voor kennis-geving aan.

Netjes geregeld, maar om welke protocollen ging het hier nu? Hij was ten minste in 1579 al secretaris en de protocollen die in 1666 gevonden zijn liepen van 1574 tot april 1586. Dat zullen dan toch wel dezelfde drie boeken zijn die Dirck toen in 1587 overhandigde.

Artikel 38 Politieke Ordonnantie 1580:

Ende opdat de voorsz. registeren wel seeckerlijck ende getrouwelijc mogen worden bewaert, so hebben de staten voorgenomt geordonneert ende ordonneren by desen: dat in elcke stadt, dorpe ofte collegie, daer eenige alienatie ofte hypotecatie ende verbanden van onroerende goederen sullen worden gedaen, gemaect sal worden een kiste met twee sloten, daerinne de voorsz. registers sullen worden bewaert, van welke sloten een sleutel bewaert sal worden bij den officier ofte secretaris, ende eene bij den oudsten schepen ofte gesworen; ende sullen deselve sloten geopent ende gesloten worden in haere beyde presentie, alles op pene voorsz., t-appliceren als vooren; ende dat den hooftofficier de kiste sal doen maken tot haren coste.

In 1589 werd Dirck Wolphertsz opnieuw secretaris. In de dorpsrekening van dat jaar zijn in verband daarmee twee posten opgenomen: een van 42 gld, te betalen aan Jacob Christiaensz omdat hij het ambt had opgegeven, en een van 6 gld voor jonkheer Cornelis van de Boekhorst omdat hij Dirck Wolphertsz weer aan het secretaris-ambt had geholpen. Die kosten werden zo dus netjes verantwoord, maar het klinkt toch wel een beetje schimmig als op deze manier de ene secretaris het veld moest ruimen voor de ander.

Dirck Wolphertsz, die daarna tot in 1603 secretaris van Noordwijk bleef, zal dan de drie registers toch weer uit de dorpskist gelicht hebben om ze bij hem zelf thuis te bewaren, samen, mogen we aannemen, met de protocollen van 1586-1603. Maar waarom zaten die dan juist niet tussen de papieren van zijn kleinzoon? Op het document van 1666 staat nog de aantekening: het prothocol van Bouchorst begint den 2 decemb(ris) 1603 rest prothocol van 17 jaren. Dat voornoemde periode ontbrak constateerde men toen dus ook al en je mag veronderstellen dat ze toen nog wel even extra in de boedelpapieren van Cornelis Willemsz hebben gezocht. Het dingboek waar sprake van is in 1587 is spoorloos verdwenen, en de criminele dingboeken die we nu nog

kunnen raadplegen beginnen pas in 1618. Dus ook van de tweede ambtstermijn van Dirck Wolphertsz, de korte periode dat Claes van der Laen secretaris was (1603-1605), en de langere tijd dat Daniel van de Boekhorst het ambt bekleedde (1605-1618) zijn er criminele noch civiele dingboeken. Daniel had overigens de protocollen van Claes van der Laen overgenomen (hij had er zelfs voor betaald), vandaar dat in de voornoemde aantekening het jaar 1603 genoemd wordt.

De laatste puzzlestukjes in het verhaal komen van Daniel van de Boekhorst. Op 12 juli 1618 was hem door baljuw Pieter van Adrichem gevraagd om de rechtsboeken over te leveren. Daniel verscheen nog dezelfde dag voor de vierschaar van welgeboren mannen en verzocht om ontslag van rechtsvervolging omdat er geen eis was geformuleerd. Een formele insteek, maar de welgeboren mannen honoreerden zijn verzoek en Daniel zal het zo opgevat hebben dat hij de rechtsboeken mocht houden. (Terzijde: zijn zoon Cornelis was vanaf 1640 secretaris van Katwijk. Van diens ambtstermijn daar zijn geen protocollen en maar beperkt dingboeken bewaard gebleven.)

Voor Daniel was de kous daarmee niet af, want in 1628 gelastte de toenmalige baljuw Frans van der Does hem op grond van een ordonnantie uit 1580 de protocollen (hier gaat het weer over de transportregisters) over te geven. Dat zou een zaak worden die uiteindelijk in 1632 (toen de eiser allang was overleden) door het Hof van Holland werd beslist: Daniel moest ze afgeven. Daaraan danken we het dus dat de periode 1603-1618 bewaard is gebleven.

Maar dus niet de voorafgaande, van Dirck Wolphertsz. Die kreeg net als Gerard van Meijburch op een gegeven moment (lopende de procedure tegen Daniel van de Boekhorst) ook wel een verzoek om ze in te leveren maar het antwoord van Dirck daarop was alleen dat hij het door zou lezen en zich zou beraden. Gerard van Meijburch kon moeilijk anders dan ze inleveren want hij was secretaris in functie en dus afhankelijk van Frans van der Does. Dit zijn de achtergronden dat vanaf 1627 zowel de Noordwijkse transportregisters als de criminele en civiele dingboeken bewaard zijn gebleven. Met hem, Gerard van Meijburch, is hier de cirkel rond, want hij stond als baljuw en schout bovenaan het document uit 1666 vermeld. Zou hij zich de kwestie uit 1628 nog herinnerd hebben?

Afkortingen:

ORA: Oud rechterlijk archief

ONA: Oud notarieel archief

DTB: Doop-, trouw- en begraafboeken

ELO: Erfgoed Leiden en Omstreken

Toegang 0907A: Plaatsingslijst notarieel archief Noordwijk, 1620-1842

Bronnen: Nationaal Archief; de archieven van de Graven van Holland; het Hof van Holland; de Abdij van Leeuwenhorst.

Stamreeks Wolphert Adriaensz – Cornelis Willemsz van der Wolff

- I. *Wolphert Adriaensz*, chirurgijn. barbier, vermeld 1543-56, woonde in Noordwijk-Binnen. Trouwde met Grietgen Adriaensdr, vermeld 1561-73. Kinderen:
  - a. Dirck (zie II)
  - b. Floris, tr. Lijsbeth Meesdr
  - c. Marijtgen, tr. Jan Cornelisz (Molenaer)
  - d. Willemtgen, tr. Pieter Bailly
  - e. Dignum, tr. Gijsbert Anthonisz
- II. *Dirck Wolphertsz*, notaris, schout van Offem, secretaris van Noordwijk en Voorhout, woonde in Noordwijk-Binnen. Ondertrouwde Leiden 17-10-1579 Ereckgen Fransdr, uit Leiden. Kinderen:
  - a. Willem (zie III)
  - b. Claes, tr. (1) Willempgen Cornelisdr, (2) Jannetgen Oliversdr Vreem
- III. *Willem Dircksz van der Wolff*, notaris, secretaris van Offem, Noordwijkerhout en Voorhout, woonde in Voorhout en Offem. Trouwde met Marijtgen Cornelisdr. Kinderen:
  - a. Cornelis (zie IV)
  - b. Haesgen
- IV. *Cornelis Willemsz van der Wolff*, woonde in Noordwijk-Binnen. Trouwde 16-08-1664 Noordwijk (gerecht) met Trijntgen Ottendr van der Linden, weduwe Willem Claesz van Velsen.
Geen kinderen uit dit huwelijk.